

U V O D N E N A P O M E N E

Skupština opštine Lopare, na osnovu Zakona o zaštiti i korištenju kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja ("Službeni list SR BiH", broj:20/85), povjerila je vršenje poslova iz djelokruga ovog Zakona Zavodu za zaštitu i korištenje kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja u Tuzli, koji je u toku jula i avgusta 1990.godine, izvršio rekognosiranje terena, evidentiranje i valorizaciju (vrednovanje) dobara kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja na njenom području. Ovaj posao vršen je zbog revalorizacije dobara sa stanovišta njihovih, prije svega, kulturno-istorijskih, naučnih, vaspitno-obrazovnih, ekoloških i rekreacionih vrijednosti.

Studija je nastala kao rezultat obilaska područja opštine Lopare, što čini oko 40 naseljenih mjesta, nakon čega je ustanovljeno da na području opštine Lopare ima 143 spomenika kulture od kojih je jedan broj po svojim osobenostima, stvaralačkim vrijednostima i vremenu nastanka spada u vrlo vrijedne objekte, tako da se četrnaest (14) predlaže za II kategoriju, dok ostali po svojoj vrijednosti spadaju u III kategoriju.

Prema odredbama člana 14. Zakona o zaštiti prvu kategoriju dobara kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja čine dobra od izuzetnog značaja za istoriju i kulturu naroda i narodnosti Jugoslavije i dobra iz svjetske baštine Jugoslavije. Druga kategoriju čine dobra koja su od velikog značaja za istoriju i kulturu naroda i narodnosti Jugoslavije, odnosno za istoriju i kulturu naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine. Treću kategoriju dobara kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja čine ostala značajna dobra. Konačan prijedlog za kategorizaciju objekata na prijedlog stručnih radnika ovog Zavoda sačinio je Komisija koju za II i I kategoriju formira Republički zavod za zaštitu i korištenje kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja SR BiH, a za treću kategoriju komisije koje formira ovaj Zavod u Tuzli.

Ovom Studijom obuhvaćeni su objekti kulturnog i istorijskog nasljedja od najranijeg perioda do savremenog doba, odnosno arheološki lokaliteti, nekropole stećaka, me-morijalni, sakralni, etnografski i objekti graditeljskog nasljedja, spomenici NOR-u i socijalističkog revoluciji i lokaliteti prirodnog nasljedja.

Skupština opštine će razmotriti prijedloge date u ovoj Studiji i donijeti odluku o stavljanju pod pravnu zaštitu dobara kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja (član 34 i 35 Zakona). Na osnovu akta o proglašenju dobra zaštićenim, ti objekti se upisuju u registar zaštićenih do-bara kod ovog Zavoda i Republičkog zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja SR BiH (član 40 Zakona). Poslije donošenja odluke o stavljanju pod zaštitu Skupština opštine Lopare može prenijeti na ču-vanje, održavanje i korištenje objekata kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja mjesnoj zajednici, društvenoj organi-zaciji ili organizaciji udruženog rada i drugim organizaci-jama i zajednicama. Postojeći spomenici po svojoj namjeni mogu da zadovoljavaju mnoge potrebe radnih ljudi i gradjana, naročito u oblasti obrazovanja i vaspitanja, kulture i nauke, turističko-ugostiteljske privrede i druge. Prilagodjavanje objekata kulturnih dobara savremenim potrebama organizacija udruženog rada doprinijelo bi kako racionalnijem pristupu, zaštiti i čuvanju, tako i njihovom većem korištenju u cilju podsticajnog djelovanja za razvoj društvenog rada uopšte.

Iz Studije je vidljivo da stanje spomeničkog fonda na području cijele opštine Lopare nije zadovoljavajuće. Neki su u tolikoj mjeri oštećeni i zapušteni tako da ni približno ne odgovaraju svojoj namjeni. Imajući to u vidu, nameće se potreba za preduzimanjem hitnih mjera njihovog saniranja. U tom bi se smislu, odmah po usvajanju ove Studije, moralo prići izradi Programa sanacije i rekonstrukcije evidentira-nih objekata sa jasno naznačenim prioritetima. Program bi, u odredjenom smislu, pretpostavljao rezultat dogovora Zavo-da za zaštitu i korištenje kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja u Tuzli, i društvene zajednice, te organizacija udruženog rada sa područja opštine Lopare. Programom bi se

utvrdili izvori sredstava i dinamika njihove realizacije. Učešće pojedinih subjekata u realizaciji usvojenog Programa moglo bi se ogledati i u organizaciji dobrovoljnih radnih akcija i patronastva nad pojedinim spomeničkim objektima. Patronastvo bi se, prije svega, ogledalo u brizi na održavanju, uređivanju i čuvanju spomenika, što bi u krajnjem rezultiralo i njihovim pravilnim korištenjem i ostvarivanjem društvene namjene i vaspitne funkcije. Sve ovo bi doprinijelo da se spomenici kulture i kulturnog nasljedja u što različitim vidovima i oblicima uključuju u savremeni život. To su i zahtjevi civilizacijskog shvatanja istorije i kulturne baštine svih naših naroda i na odgovarajući način shvatanja daljeg razvitka.

Studiju su uradili stručni saradnici Zavoda za zaštitu i korištenje kulturno-istorijskog i prirodnog nasljedja u Tuzli, na osnovu svojih terenskih zabilješki, konsultujući tom prilikom postojeću literaturu i naučnu publicistiku, zatim ranije djelimično uspostavljenom evidencijom i dokumentacijom, kao i na osnovu naučnih i stručnih saznanja iz oblasti kojoj određeno dobro pripada, tehničke i foto-dokumentacije.

Evidentiranje i vrednovanje dobara vršeno je na osnovu kriterija i mjerila utvrđenih u zakonskim prapísima i ona osnovu iskustva i prakse ustaljene u radu Zavoda za zaštitu na području BiH.

Tuzla, decembra 1990.